

Kohtujurist Saugmandsgaard Øe hinnangul on komisjoni otsus 2010/87/EL kolmandates riikides asuvatele volitatud töötlejatele isikuandmete edastamise lepingu tüüptingimuste kohta kehtiv

Nii isikuandmete kaitse üldmäärus¹, kui ka isikuandmete töötlemise direktiiv², mis selle määrusega asendati, näevad ette, et isikuandmeid võib kolmandasse riiki edastada juhul, kui see riik tagab andmekaitse piisava taseme. Kui komisjon ei ole teinud otsust, et kõnealuse kolmanda riigi tagatud kaitse on piisav, võib vastutav töötleja andmed siiski edastada, kui ta rakendab edastamisel asjakohaseid kaitsemeetmeid. Selliseks kaitsemeetmeks võib eelkõige olla andmeeksportija ja andmeimportija vaheline leping, mis sisaldab komisjoni otsuses ette nähtud andmekaitse tüüptingimusi. Otsusega 2010/87/EL³ kehtestas komisjon tüüptingimused kolmandates riikides asuvatele volitatud töötlejatele isikuandmete edastamise lepingute jaoks. Käesolev kohtuasi puudutab selle otsuse kehtivust.

Põhikohtuasja asjaolud ja taust

Põhikohtusi sai alguse Austrias elava Facebooki-kasutaja Maximilian Schremsi alustatud menetlusest, millega seoses on Euroopa Kohus 6. oktoobril 2015 juba kohtuotsuse teinud („kohtuotsus Schrems“)⁴.

Facebooki liri tütarettevõtja Facebook Ireland edastab liidus elavate Facebooki kasutajate, sealhulgas M. Schremsi andmed täielikult või osaliselt serveritesse, mis asuvad Ameerika Ühendriikide territooriumil, kus neid töödeldakse. M. Schrems esitas 2013. aastal isikuandmete kaitset käsitlevate sätete kohaldamise järelevalve eest vastutavale liri ametiasutusele (edaspidi „järelevalveasutus“) kaebuse, kuna ta leidis, et arvestades Edward Snowdeni tehtud paljastusi Ameerika Ühendriikide luureteenistuste (täpsemalt National Security Agency ehk NSA) tegevuse kohta, ei taga Ameerika Ühendriikides kehtiv õigus ja valitsev praktika piisavat kaitset sellesse riiki edastatud andmete ametiasutuste poolse jälgimise eest. Järelevalveasutus jättis kaebuse läbi vaatamata eelkõige põhjendusel, et komisjon leidis 26. juuli 2000. aasta otsuses⁵, et nn Safe

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2016, L 119, lk 1).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 1995, L 281, lk 31).

³ Komisjoni 5. veebruari 2010. aasta otsus kolmandates riikides asuvatele volitatud töötlejatele isikuandmete edastamise lepingu tüüptingimuste kohta nõukogu ja Euroopa Parlamendi direktiivi 95/46/EÜ alusel (ELT 2010, L 39, lk 5), komisjoni 16. detsembri 2016. aasta rakendusotsusega (EL) 2016/2297 (ELT 2016, L 344, lk 100) muudetud redaktsioonis.

⁴ Euroopa Kohtu 6. oktoobri 2015. aasta otsus *Schrems*, C-362/14, vt ka pressiteade nr 117/15).

⁵ Komisjoni 26. juuli 2000. aasta otsus 2000/520/EÜ vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 95/46/EÜ piisava kaitse kohta, mis on ette nähtud programmi Safe Harbor põhimõtetega ja sellega seotud korduma kippuvate küsimustega, mille on välja andnud Ameerika Ühendriikide kaubandusministeerium (EÜT 2000, L 215, lk 7; ELT eriväljaanne 16/01, lk 119).

Harbori⁶ programmi raames tagavad Ameerika Ühendriigid edastatud isikuandmete kaitse piisava taseme.

Kohtuotsusega Schrems tunnistas Euroopa Kohus vastuseks High Courti (kõrge kohus, Iirimaa) esitatud eelotsuse küsimusele Safe Harbori otsuse kehtetuks.

Kohtuotsuse Schrems järel tühistas eelotsusetaotluse esitanud kohus järelevalveasutuse otsuse M. Schremsi kaebuse läbi vaatamata jätmise kohta ja saatis selle kaebuse nimetatud asutusele läbivaatamiseks. Järelevalveasutus alustas uurimist ja palus M. Schremsil kaebus ümber sõnastada, arvestades Safe Harbouri otsuse kehtetuks tunnistamist.

Sellega seoses palus M. Schrems Facebook Ierlandil ära näidata õiguslikud alused, millel põhineb Facebooki kasutajate isikuandmete edastamine liidust Ameerika Ühendriikidesse. Facebook Ierland viitas tema ja Facebook Inc. vahel sõlmitud andmete töötlemise ja edastamise lepingule (*data transfer processing agreement*), mida kohaldatakse alates 20. novembrist 2015, ja otsusele 2010/87.

Ümbersõnastatud kaebuses väidab M. Schrems esiteks, et selle lepingu tingimused ei ole kooskõlas otsuses 2010/87 ette nähtud tüüptingimustega, ja teiseks, et nende tüüptingimuste alusel ei saa igal juhul toimuda teda puudutavate isikuandmete edastamine Ameerika Ühendriikidesse. M. Schrems väidab nimelt, et andmesubjektidel puuduvad õiguskaitsevahendid, mis võimaldaks neil Ameerika Ühendriikides maksma panna oma õigused eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele. Neil asjaoludel palub M. Schrems järelevalveasutusel peatada see edastamine otsuse 2010/87 alusel.

Järelevalveasutus soovis oma uurimises välja selgitada, kas Ameerika Ühendriigid tagavad liidu kodanike isikuandmete asjakohase kaitse, ja kui see ei ole nii, siis kas lepingu tüüptingimuste kasutamine tagab nende põhivabaduste ja –õiguste piisava kaitse. Kuna järelevalveasutus leidis, et M. Schremsi kaebuse lahendamine sõltub küsimusest, kas otsus 2010/87 on kehtiv, pöördus ta High Courti poole, et viimane esitaks selle küsimuse Euroopa Kohtule. High Court esitas eelotsusetaotluse, mida see asutus vajalikuks pidas.

Tänases ettepanekus **teeb kohtujurist Henrik Saugmandsgaard Øe Euroopa Kohtule ettepaneku vastata, et eelotsuse küsimuste analüüsil ei ilmnenud asjaolusid, mis mõjutaks otsuse 2010/87 kehtivust.**

Alustuseks märgib kohtujurist, et põhikohtuasja ainus oluline teema on kindlaks teha, kas otsus 2010/87, millega komisjon kehtestas lepingu tüüptingimused, millele tuginetakse M. Schremsi kaebuse esemeks oleva isikuandmete edastamise puhul, on kehtiv.

Kohtujurist leiab esiteks, et kui isikuandmete kolmandasse riiki edastamine toimub ärilisel eesmärgil, on liidu õigus selle edastamise suhtes kohaldatav, isegi kui edastatavaid andmeid võidakse töödelda selle kolmanda riigi ametiasutuste poolt riikliku julgeoleku kaitsmise eesmärgil.

Teiseks tõdeb kohtujurist, et kolmandatesse riikidesse edastamist käsitlevate isikuandmete kaitse üldmääruse sätete eesmärk on tagada, et isikuandmete kaitse tase oleks läbivalts kõrge olenemata sellest, kas neid andmeid edastatakse kaitse piisavuse otsuse alusel või andmeeksportija rakendatavate asjakohaste kaitsemeetmete alusel. Tema hinnangul on selle eesmärgi saavutamise viis siiski erinev ja sõltub edastamise õiguslikust alusest. Kaitse piisavuse otsuse otsusega tuvastatakse nimelt, et teatavas kolmandas riigis on tänu sealsele õigusele ja praktikale tagatud nende isikute, kelle andmeid edastatakse, põhiõiguste kaitse selline tase, mis on sisuliselt võrdne harta alusel tõlgendatud isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaga. **Andmeeksportija poolt esmajoonel lepingu alusel kohaldatavad asjakohased kaitsemeetmed peavad aga ise sellise kaitsetaseme tagama.** Selles osas näevad komisjoni vastuvõetud tüüptingimused ette üldise mehhanismi, mis on andmeedastamise suhtes kohaldatav olenemata sellest, mis sihtriigiga on tegemist ja milline kaitsetase seal on tagatud.

⁶ Safe Harbouri programm hõlmab teatavat hulka isikuandmete kaitse põhimõtteid, mida Ameerika ettevõtjad võivad vabatahtlikult järgida.

Kolmandaks analüüsib kohtujurist otsuse 2010/87 kehtivust harta seisukohalt. Tema hinnangul ei muuda seda otsust kehtetuks ainuüksi asjaolu, et see otsus ja selles sätestatud lepingu tüüptingimused ei ole sihtriigiks oleva kolmanda riigi ametiasutustele siduvad ega takista neid seega kehtestamast andmeimportijale nende tingimustega vastuolus olevaid kohustusi. Küsimus, kas otsus 2010/87 on hartaga kooskõlas, sõltub sellest, kas on olemas piisavalt usaldusväärsed mehhanismid, mis võimaldavad tagada, et lepingu tüüptingimuste alusel toimuv andmeedastus peatatakse juhul, kui neid tingimusi rikutakse või nende järgimine on võimatu.

Ta leiab, et see on nii juhul, kui **vastutaval töötlejal ja – tema tegevusetuse korral – järelevalveasutusel lasub kohustus peatada või keelata andmete edastamine, kui lepingu tüüptingimustest tulenevate kohustuste ja sihtriigiks oleva kolmanda riigi õigusaktidega kehtestatud kohustuste vahel on vastuolu, mille tõttu ei ole neid tüüptingimusi võimalik täita.**

Kohtujurist tõdeb ühtlasi, et eelotsusetaotluse esitanud kohus seab kaudselt kahtluse alla mõningad hinnangud, mis komisjon on andnud 12. juuli 2016. aasta nn Privacy Shieldi otsuses⁷. Selles otsuses sedastas komisjon, et Ameerika Ühendriigid tagavad selle otsusega kehtestatud korra alusel edastatud isikuandmete kaitse piisava taseme, eelkõige arvestades tagatist, mis on antud seoses Ameerika luureteenistuste ligipääsuga nendele andmetele ja andmesubjektidele pakutava õiguskaitsega⁸. Kohtujuristi hinnangul ei ole põhikohtuasja lahendamiseks vaja, et Euroopa Kohus teeks otsuse andmekaitseraamistiku Privacy Shield kehtivuse kohta, sest põhikohtuasja vaidlus puudutab ainult otsuse 2010/87 kehtivust. Sellele vaatamata selgitab kohtujurist täiendavalt, mis põhjustel ta on arutlenud Privacy Shieldi otsuse kehtivuse üle õiguste eraelu puutumatusele, andmekaitsele ja tõhusale õiguskaitsevahendile seisukohalt.

MÄRKUS: Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv. Kohtujuristi ülesanne on täiesti sõltumatult teha Euroopa Kohtule ettepanekuid talle määratud asjade õigusliku lahenduse kohta. Euroopa Kohtu kohtunikud asuvad selles kohtuasjas nõu pidama. Kohtuotsus tehakse hiljem.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Ettepaneku [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle ettekandmise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎(+352) 4303 3127

Kohtujuristi ettepaneku ettelugemisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎(+32) 2 2964106

⁷ Komisjoni 12. juuli 2016. aasta rakendusotsus (EL) 2016/1250 isikuandmete kaitse piisavuse kohta ELi-USA andmekaitseraamistikus Privacy Shield vastavalt [direktiivile 95/46] (ELT 2016, L 207, lk 1).

⁸ Nagu Safe Harbouri otsus enne teda, põhineb ka Privacy Shieldi otsus ettevõtjate vabatahtlikul otsusel järgida teatavat hulka isikuandmete kaitse põhimõtteid.